רבי יהודה אומר כופף אזני קדרה לתוכה ומציף עליה מים ואם כונס בידוע שכונס משקה ואם לאו בידוע שמוציא משקה או שפותה על גבי האור אם האור מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם לאו בידוע שמכנים משקה ר' יוסי אומר אף לא שפותה על גבי האור מפני שהאור מעמידה אלא שפותה על גבי הרמץ אם רמץ מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם לאו בידוע שכונס משקה היה טורד טפה אחר טפה בידוע שכונס משקה מאי איכא בין ת"ק לר' יהודה אמר עולא כינוס על ידי הדחק איכא בינייהו: כל אבר שיש בו צפורן וכו': *יש בו צפורן מטמא במגע ובמשא ובאהל יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל *אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו אצבע יתרה שיש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן וכשאינה נספרת על גב היד: כל המטמא מדרס וכו': כל דחזי למדרס מטמא טמא מת ויש שמטמא טמא מת ואין מטמא מדרס לאתויי מאי לאתויי סאה ותרקב *דתניא והיושב על הכלי יכול כפה סאה וישב עליה או תרקב וישב עליו יהא טמא ת"ל אשר ישב עליו הזב מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו:

מתני' *כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות: **גמ'** אמר רב יהודה לאתויי ממזר תנינא חדא זימנא *הכל כשרין לדון דיני ממונות ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות והוינן בה לאתויי מאי ואמר רב יהודה לאתויי ממזר חדא לאתויי גר והדא לאתויי ממזר וצריכי דאי אשמעינן גר משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר דאין ראוי לבא בקהל אימא לא ואי אשמעינן ממזר משום דקאתי מטפה כשרה אבל גר דקאתי מטפה פסולה אימא לא צריכא:

מתני' *כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון: **גמ'** לאתויי מאי א"ר יוחנן לאתויי סומא באחת מעיניו ומני רבי

ר' יהודה אומר. [illegible] להו לשולים אימא עיילי מיא לגוה אפילו בנקב קטן אלא הכי בדקינן לה כופה פי הקדרה לתוך העריבה קודם שיתן המים ואח"כ נותן מים בעריבה עד שיהו מים צפין על שוליה אם כנסה בידוע כו': אם האור מעמידה. שלא יצא המשקה בידוע שנקב קטן הוא ואינו ראוי להכנים משקה: שהאור מעמיד. אפילו נקב גדול: רמץ. גחלים ואפר בוערים: היה טורד טיפה אחר טיפה. כלומר או נמי בדיקה אם נתן לתוכו מים והן יוצאין טיף אחר טיף בידוע שכונס משקה: ה"ג מאי איכא בין תנא קמא לר' יהודה כינוס ע"י הדחק איכא בינייהו. לת"ק הוי כינוס כדפרישית: יש בו צפורן. ואפי' היא יתרה כגון אצבע ששית: מטמא במגע ובמשא ובאהל. דהוי אבר חשוב ואפי' ליכא כזית בשר מטמא באהל דקי"ל האברים אין להן שיעור בפ' יוצא דופן (לעיל דף מג:). אין בו צפורן לא הוי אבר ומיהו מטמא במגע ובמשא כדין עצם כשעורה שהרי יש בו עצם: ואינו מטמא באהל. עד דאיכא כזית בשר דקיימא לן [illegible] עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ולא באהל ואי איכא כזית בשר ודאי מטמא דהא איכא כזית מן המת ואי לאו יתרה היא ודאי מטמא משום אבר באהל ואע"ג דליכא כזית בשר דאפילו יתרה אמרי' לקמן דאי נספרת על גב היד הויא אבר: רבינו הגדול. רב: על גב היד. שהיא עומדת בשורת האצבעות: לאתויי סאה ותרקב. שאין מדרס הזב לטמא אדם וכלים אבל טמאין הם טומאת מגע הזב להיות ראשונים ובמת נעשין אב הטומאה: מי שמיוחד לישיבה. הוא דהוי אב הטומאה דכתיב יכבס בגדיו וגו': **מתני'** כל הראוי לדון דיני נפשות. כ"ש שהוא כשר לדיני ממונות: **גמ'** לאתויי ממזר. דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות *כדכתי' (בסנהדרין לו:) כולך יפה רעיתי [שה"ש ד]: גר. נמי כשר לדיני ממונות: לאתויי סומא באחת מעיניו. דכשר להעיד ואינו כשר לדון אבל בשתי עיניו אפילו לעדות פסול דכתיב (ויקרא ה) או ראה:

ו בס"א: רבי.

רבי

יש בו עצם ואין בו צפורן [illegible] בפ' *אלו מומין (בכורות מה.) ליה דמפרש טעמא גזרה שאינה נספרת על גב היד אטו נספרת אבל באהל כמת לא גזרו דעבדי היכרא דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים ול"ת דאמר משום דעצם כשעורה נגע בה ותימה להאי טעמא אמאי מטמא במגע כשנוגע בבשר ואינו נוגע בעצם דאי משום דבשר הוי יד ושומר לעצם דאמר רב בפרק העור והרוטב (חולין דף קיח:) דאין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול ורבינו הגדול דהכא היינו רב ויש לומר דגזרו חכמים אטו לפעמים דיש בעצם כפול אי נמי נגיעת בשר אטו נגיעת עצם אלא גזרו מגע אטו מגע: כל המטמא מדרס. היינו מקו"ה דפכין קטנים ובפ' כיצד הרגל (ב"ק דף כה:) פירשתו:

תנינא חדא זימנא. תימה מאי קושיא הא כמה כללות תנא במתני' אע"ג דתנא לגו ברוכתא אחריתי דקתני *כל שהוא חייב בפאה חייב במעשר כו' ושמעינן לה ממתני' במסכת פאה (פ"א מ"ד) דקתני לקיטתו כאחד ומכניסו לקיום ובמעשר נמי תני ליה וכן *כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ושמעינן לה ממתניתין דראשית הגז וכל שיש בו בישול יש בו שביעית שמעינן נמי ממתני' דשביעית וי"ל דלא פריך אלא אדרב יהודה דמאי אצטריך למימר לאתויי ממזר הכא והתם *והשתא אתי שפיר דלא קאמר דהכא דסנהדרין (דף לו:) לאתויי הלל דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדתנן התם* (א) אין כשר לדיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה אלא לא פריך אמתני' כי אם על רב יהודה ואדרב יהודה לא הוי מצי לשנויי דהוה לאתויי הלל דמלישנא דסיפא דאחד דיני ממונות דקתני ואין כשר לדיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה משמע אבל כשר לדיני ממונות ולכל הפסולים מוקמינן אהלל דכשר ול"ל דרב יהודה אתא לאשמועינן דגר וממזר כשרים לדיני ממונות דפסולין לדיני נפשות שמעינן ממתני' דהתם וגרסינן הכא כמו שיש ספרים דגרסי בסנהדרין (דף לו:) לא אשמעינן גר משום דראוי לבא בקהל כו' ולא אשמעינן ממזר דבא ממשפחה כשרה להכי כשר לדיני ממונות אבל גר אימא לא ול"נ איפכא כמו שהיה בספרים לא אשמעינן גר משום דבא ממשפחה פסולה ולכך פסול לדיני נפשות דרב יהודה לא אתא לאשמועי' הא דפסול לדיני נפשות כדפרישנא: **לאתויי** ממזר. וא"ת ואמאי לא קאמר לאתויי בעל מום דפסול בדיני נפשות ומפיק לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו:) וכרים מצות חליצה (יבמות דף קא.) כשם שבית דין מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום וי"ל דלא איירי אלא בפסול יוחסין וה"נ איתא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כח:) דפריך והא עד זומם דדיני ממונות דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות ומשני בפסול יוחסין קמיירי: **חדא** לאתויי גר. משמע דכשר אע"ג דאין אמו מישראל ותימה דבפ' החולץ (יבמות דף מה:) אמרי' דרבא אכשר לרב מרי בר רחל ומנייה בפרסי דבבל דכיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה וי"ל דהכא מיירי לדון גר חבירו כדאמר בפרק מצות חליצה (שם דף קב.) גר דן חבירו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפילו ישראל ולא כמו שפירש שם בקונט' דלענין דיני נפשות איירי הא דדן את חבירו אבל בדיני ממונות דן אפי' ישראל וא"ת דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עו:) על גמלא רמי שמוחזק אבותיו כו' דפריך למימרא דלא אוקמינן פסולין ורמינהי הכל כשרין כו' ואמר רב יהודה לאתויי ממזר ומאי קושיא לפי דסיפא דוקא לדון ממזר כולא בו חומרא דגר ואם נאמר דהכא מיירי בגר שאמו מישראל הוה אתי שפיר וי"ל דשאני ממזר דכיון דאביו ואמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה. פרש דהא (ג) דדרשינן עליך שום דבעינן מקרב אחיך וממזר מקרי שפיר עליך דבא מזרע ישראל ואם ממזר פסול לדון את ישראל מיפסיל נמי לדון את ממזר חבירו והא דתניא בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה היינו מדרבנן דמדאורייתא אפי' ממזר חשיב מקרב אחיך והא דעביד לריעותא בין גר לממזר אע"ג דחלוקין זה מזה כדפי' נקט לריעותא לפי שהמשנה שנויה סתם ואין חלוק זה מפורש בה וא"ת בפ' מצות חליצה (יבמות דף קב.) דא"ל רב שמואל בר יהודה לרב יהודה תנינן בב"ד של ישראל ולא בב"ד של גרים ותניא ר"ת טמר דאותו רב שמואל היינו בנו של רב יהודה סבוהא דאמר בפ"ק דקידושין (דף כב:) דגר שאין לו יורשין הוה ונתגייר הוא ובנו וכן משמע הלשון דקאמר ואנא גר אנא משמע דהוא עצמו נתגייר וכיון דלא היתה אמו מישראל לכל דינין נמי מיפסיל ואמאי הוצרך להביא קרא דחליצה וגם רב יהודה היאך כרכו לדין וי"ל דקבלו עליהם [illegible] דבדיני ממונות הוי כשר ולחליצה מיפסיל כדאמר התם או נמי התם לחליצת גרים איירי ואין להאריך כאן יותר:

כל

צ"ל מומין אלו

ז א ב מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הל"ז:
ח ג ד מיי' פכ"ו מהל' כלים הל' ט:
ט ה מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הל"ט ופ"ג שם הלכה ט:
י ו מיי' פ"ב שם הל"ט [ופי"א הל' יא] סמג עשין [illegible] טוש"ע חו"מ סי' ז סעי' ב:
יא ז מיי' שם [ושם] סמג שם טוש"ע שם [illegible]:
יב ח [מיי' פט"ו מהל' עדות הל"ו טוש"ע חו"מ סי' ז סעי' ט וסי' לג סעי' א]:

◆

תוספי הרא"ש

יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. תימה דבפ' אלו מומין (דף מה) [איכא דאמר] דטעמא עצם כשעורה נגע בה אמאי מטמא כשנגע בבשר ואינו נוגע בעצם. ת"ל משום יד או שומר הוא דאמרינן אין שומר לטומאה חמורה והיינו להצטרף אבל להוציא טומאה יש שומר הא רב הוא דאמר בפ' העור והרוטב דאין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול. ורבינו הגדול דהכא היינו רב ו"ל דגזרו חכמים פחות מכשיעור אטו פול דעצמים יש בעצם כפול והבשר מכסהו. א"נ גזרינן נגיעת בשר אטו נגיעת עצם א"נ גזרינן מגע אטו משא: כל המטמא מדרס מטמא טמא מת. ואפי' הוא משומר כלי [illegible] ראוי לקבל טומאה כיון דחזי למדרס מקבל טומאה דילפינן ליה מפכין קטנים שטהורים בזב דלמגע לא חזי שאינו יכול ליגע לתוכו לפי שפיהן צר הרוסה נמי לא מטמא דהיסט (בעי') [ילפינן] מקרא ואשר יגע בו הזב הנח שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל משא אע"ג דראוי לנגיעת שאר הזב. בת"כ ילפינן דשאר הזב דמטמא מהנוגע בבשר הזב דכיון שאינו ראוי לנגיעת בשר אינו מטמא בשאר. ותימה כלי חרס המוקף צמיד פתיל אל יטמא בהיסט דאינו ראוי לנגיעה. ולעיל בפ"ק אמרינן שמטמא משת לשת שבגרות הא"ת דצמיד פתיל חשוב בא לכלל מגע לפי שעומד ליפתח אע"ג דגבי קליות בבילת אמרינן מחוסר נקיבה כמחוסר מעשה ואע"ג דהזב עליו לנוקבו אינו מטמא במשא שאני התם דהמטמא אינו עומד לינקב אלא ע"י מחשבה אבל צמיד פתיל מתחלה עומד לינקב וה"ה דמצי למינקט ק"ו סאה ותרקב והכין גדולים דלא מטמו מדרס ומטמו טמא מת אלא דניחא ליה למינקט פכין קטנים דטהורין בכל טומאת הזב ואע"ג דטמאין במעיינות הזב כגון דבשאר הזב לא מטמא משום דבעינן ראוי לנגיעת בשר ס"ם רוקו דכתיב בהדיא וכי ירוק הזב בטהור פשיטא ליה דלא בעינן בהו ראוי לנגיעת בשר ס"ם טהורים מכל טומאות המחוברות לזב: ספק שמטמא בזב אינו דין שיהא טמא במת. ותימה כלי חרס המוקף צמיד פתיל יוכיח שטמא בזב וטהור במת. ואומר ר"ת דלא שייך לעשות יוכיח מצמיד פתיל דכה"ג שהוא טמא בזב והוא טמא במת דמה שהוא בהיסט היינו משום דהוי כאילו נגע זב בתוכו דאי זהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו ובמת נמי אם היה כזית מת בתוכו היה טמא: לאתויי ממזר. תימה אמאי לא קאמר לאתויי בעל מום שפסול לדיני נפשות משום ונשאו אתך ברומין לך כראיתא בפ' עשרה יוחסין ובפ' אחד דיני ממונות מפ"ק ליה מכשם שב"ד מנוקים בצדק כך מנוקים מכל מום. ולימא נמי לאתויי אשה שכשירה לדיני ממונות כמו שמפרש לקמן ופסולה לדיני נפשות מאתך וי"ל דלא מיירי אלא בפסול יוחסין והכי נמי אמרינן בפ' זה בורר דפריך התם והאיכא עד זומם דדיני ממונות דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות ומשני בפסול יוחסין קא מיירי: תנינא חדא זימנא. תימה מאי קשה ליה כל הני כללי דהני מתניתין מיפרשן בדוכתייהו ולא תני להו [אלא] אגב גררא וי"ל דעיקר פירכא הוי מרב יהודה למה הוצרך לומר תרי זימני לאתויי ממזר וכה"ג אשכחן גבי רב יהודה דפסיק כר' עקיבא פסולים בפ' אלו דברים ובפרק ר' אליעזר דמילה דאמר כל מלאכה שאפשר לעשות מע"ש אינה דוחה את השבת בפשיטא התם תנינא חדא זימנא וקיימא הך פירכא על רב יהודה ולא לר' עקיבא דלא עביד התם צריכותא מהדרא דתנן במנחות בפ' שתי הלחם דקאמר ר' עקיבא נמי התם כה"ג [אלמא] דלא פריך לר' עקיבא. והשתא נמי ניחא

מוסף רש"י

רבינו הגדול. רב (בכורות מה.). ואינו מטמא באהל. ובאינה נספרת, כדמפרש ואזיל, דאיכא תרתי לגריעותא, אין בה צפורן ואינה נספרת, אבל יש בה צפורן מטמאה ואע"ג דאינה נספרת והכי תנן בפ' בא סימן (שם). והיושב על הכלי. ה"ג לה בתו"כ וכל הכלי אשר ישב עליו, רישא דקרא וכל המשכב וגו', יכול כל כלי במשמע ואפילו אין עשוי לישיבה (שבת נט.). תרקב. חצי סאה, חצי וקב (שם). ת"ל אשר ישב עליו הזב. מדלא קרינן אשר ישב, למדנו שאינו מדבר אלא באשר מיוחד לישב שם תמיד (חגיגה כג:) מדלא כתיב גבי משכב אשר שכב וגבי מושב אשר ישב, וכתיב ישכב ישב, משמע שישכב עליו תמיד וישב עליו תמיד, במיוחד לשינה ולישיבה, וגבי משכב נמי דריש ליה הכי (שבת נט.). ופרש"י טעות גירסא אחרת). ואינו ראוי לדון דיני נפשות. דלנפשות בית דין מיוחסין בעינן, כדאמר רב יוסף (סנהדרין לו:) כשם שב"ד מנוקין בצדק, שנאמר בצדק תשפוט, כך ב"ד מנוקין מכל מום, שנאמר כולך יפה רעיתי ומום אין בך (סנהדרין מ:).

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תנינא וכו' כדתנן התם ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות וכו' דקתני ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות: (ב) ד"ה חדא וכו' דהא דרשינן עליך:

סנהדרין לו. לו: קדושין עו: (סוריות ה)

[צ"ל כדפירשי]

◆

תוספי הרא"ש

דלא קאמר דאצטריך מתני' דסנהדרין משום הלל דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדתנן התם אין כשר לדיני נפשות אלא שמשיאין לכהונה משום דלא פריך אלא לרב יהודה ותיובתא דרב יהודה נמי איכא דאמר לא קאמר לאיתויי הלל וי"ל משום דשמעינן ליה מלישנא דמתני' דקתני בסיפא אין כשר לדיני נפשות אלא כהני' לוים וישראלי' המשיאין לכהונה ומיתור ק' דממזר וגר נמי שמעינן מהתם. ור"ם דגר' בסנהדרין איפכא הוי שמעינן גר לא משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר אימא לא הוי אשמעינן ממזר משום דבא ממשפחה כשרה אבל גר אימא לא והשתא הוי תרוייהו דרב יהודה פת שתן כשרין לדיני ממונות והשתא לא שמעינן לה מלישנא דמתניתין משום דאיירי בדיני נפשות: חדא לאיתויי גר והדא לאיתויי ממזר. כלומר תני בהדיא וזימנא במילתא דרב יהודה (הדא) לאיתויי גר משמע הכא דגר כשר אע"ג דאין אמו מישראל. ותימה דבפ' החולץ אמרינן רבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה אפורסיה דבבל דכיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרי' ביה וי"ל דהכא איירי לדון גר חבירו כדאמרינן בפ' מצות חליצה גר דן את חבירו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפי' ישראל ולא כמו שפירש"י שם דבדיני נפשות איירי דן את חבירו ולא ישראל אבל לדיני ממונות כשר. ועוד דמייתי התם קרא דמקרב אחיך ואילו בדיני נפשות ממעטינן מונשאו אתך בסנהדרין ובקידושין. ותי' הא דאמרינן בעשרה יוחסין מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וכו' לשמרא דלא מוקמינן פסולין לדינא והתנן הכל כשרין לדון כו'. ואמר רב יהודה לאתויי ממזר. ומאי קשה ליה והיינו דוקא לדון חבירו כדאמרינן גבי גר וי"ל דגבי ממזר לא שייך לפלוגי בין ישראל כשר לממזר דמקרב אחיך קרינן ביה כיון דאביו ואמו מישראל ואי מיפסל לישראל כשר מיפסל נמי לחבירו. והא דקאמר כגר וממזר דצריכי אע"ג שהן חלוקין זה מזה כדפרישית ס"ם נקט צריכותא דשייכא לפי דסברי ליה רב יהודה סתמא שאין חילוק זה מפורש בהם: כל הכשר לדון כשר להעיד. ותימה והרי אשה דכשרה לדון דכתיב והיא שופטה את ישראל גבי דבורה ואמרינן נמי ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם הוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכו' והיכי דהאי קרא איירי בנידונין איירי נמי בדיינין כדדרשינן לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים אלמא אשה כשירה לדון ופסולה להעיד כראיתא בריש שבועת העדות. וי"ל דהל"ק כל איש הכשר לדון כשר להעיד א"נ גזרו דבנידונין אשה בכלל בדיינין אין אשה בכלל. ודבורה מלמדת ויני ישראל א"נ מתוך נביאותה קבלוה עליהם: לאתויי סומא בא' מעיניו. ומני

א) פה משמע דגרי' דבים כאן כו' ולא אשמעינן גר משום דקאתי ממשפחה פסולה ומש"ה פסול לד"נ אבל ממזר וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones